

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z jeho predsedu JUDr. Milana Lipovského a členov sudcov JUDr. Jána Mihala a JUDr. Jany Serbovej na verejnom zasadnutí v Bratislave 16. apríla 2008 v trestnej veci obvineného **E. M.** pre trestný čin lúpeže podľa § 234 zák. č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov (Trestný zákon) a iné, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod spisovou značkou (sp. zn.) 4 T 71/06, o dovolaní, ktoré podal generálny prokurátor Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2007, sp. zn. 3 To 2/07, podľa § 371 ods. 1 písm. h/, § 386 ods. 1, ods. 2 a § 388 ods. 1 zák. č. 306/2005 z. z. v znení neskorších predpisov (Tr. por.) takto

rozhodol:

I.

Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2007, sp. zn. 3 To 2/07, **bol porušený zákon** v ustanovení § 41 ods. 2 zák. č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (Trestný zákon).

Tento rozsudok krajského súdu **sa zrušuje**.

Zrušujú sa aj ďalšie rozhodnutia na zrušený rozsudok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Krajskému súdu v Bratislave **sa prikazuje**, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

II.

Podľa § 380 ods. 2 Tr. por., z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por., **obvinený E. M.**, nar. X., bytom v Z., ul. V., teraz v Ústave na výkon väzby v Bratislave, **sa berie do väzby** dňom 16. apríla 2007.

Odôvodnenie:

Rozsudkom Okresného súdu Bratislava V z 27. novembra 2006, sp. zn. 4 T 71/06, obvinený E. M. bol uznaný za vinného zo spáchania

trestného činu lúpeže podľa § 234 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Trestného zákona (ad 1) a

zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 Tr. zák. (ad 2)

v podstate na tom skutkovom základe, že

1/ v Bratislave 26. mája 2005 okolo 7.50 hod. v autobuse miestnej hromadnej dopravy vyhrážajúc sa zabitím žiadal od J. B. jeho retiazku; po vystúpení z autobusu pod vplyvom predchádzajúcich hrozieb J. B. mu retiazku chcel vydať a odopíal ju, E. M. však vtedy sa neúspešne pokúsil z vrečka jeho odevu mu vybrať mobilný telefón, ale keď tento prístroj vzal do ruky J. B., E. M. jednak sa pokúsil mu tento vytrhnúť z ruky a jednak následne sa vyhrážal dopichaním s nožom, ktorý vytiahol zo svojho oblečenia, a preto J. D. mu telefón vydal a s ním E. M. utiekol; odcudzením telefónneho prístroja bola J. B. spôsobená škoda 8 735 Sk;

2/ v B. 24. januára 2006 okolo 12.00 hod. na zastávke miestnej hromadnej dopravy D. B., telefonujúcu z mobilného telefónu, chytil za kabát, udieral ju po ramenách a hrudníku, s vyhrážkami žiadal od nej tento telefón a napriek obrane tejto ho vytrhol z ruky, zhodil ju na zem a utiekol, čím D. B. spôsobil malé zranenie na prste ruky a odcudzením aparátu jej spôsobil škodu 5 729 Sk.

Okresný súd rozsudkom podľa § 234 ods. 2 Trestného zákona, s použitím § 35 ods. 2 toho Trestného zákona, obvinenému E. M. uložil úhrnný trest odňatia slobody na desať rokov, na výkon ktorého tohto podľa § 39a ods. 2 písm. c/ Trestného zákona zaradil do tretej nápravno výchovnej skupiny; podľa § 73 ods. 2 písm. c/ Tr. zák. obvinenému uložil tiež ambulantné protitoxikomanické ochranné liečenie a podľa § 228 ods. 1 Trestného poriadku odkázal poškodenú D. B. s jej nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.

Krajský súd v Bratislave (na báze odvolania prokurátora a obvineného proti uvedenému rozhodnutiu okresného súdu) rozsudkom z 30. januára 2007, sp. zn. 3 To 2/07, podľa § 321 ods. 1 písm. d/, ods. 2 Tr. por. zrušil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o treste a zaradení do nápravno výchovnej skupiny a na základe § 322 ods. 3 Tr. por. sám vo veci rozhodol tak, že (v ďalších výrokoch ponechajúc pôvodný rozsudok nezmenený) podľa § 188 ods. 1 Tr. zák., s použitím § 41 ods. 2, § 38 ods. 4 a § 37 písm. f/, písm. h/ Tr. zák., obvinenému uložil trest odňatia slobody na osem rokov, na výkon ktorého tohto podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. zaradil do ústavu s minimálnym stupňom stráženia.

Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil v podstate tak, že pri ukladaní trestu je pre obvineného priaznivejšie režim úhrnného trestu vytvoriť podľa ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák., teda novšej hmotnoprávnej trestnej normy účinnej od 1. januára 2006; z trestnej sadzby za zločin lúpeže stanovenej v § 188 ods. 1 Tr. zák. podľa zásad vyjadrených v § 41 ods. 2 Tr. zák. vyvodil minimálny trest pre obvineného E. M. a v takto vytvorenom rozmedzí aj uložil trest.

Generálny prokurátor proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie, ktoré oprel o ustanovenie § 371 ods. 1 písm. h/ Tr. por., teda že trest bol obvinenému uložený mimo zákonom stanovenej trestnej sadzby, pod jej minimálnu hranicu,

a preto mimoriadny opravný prostriedok podal v neprospech obvineného. Prokurátor sa domáhal, aby Najvyšší súd vyslovil, že napadnutým rozsudkom bol porušený zákon v ustanoveniach § 41 ods. 2, § 38 ods. 4 a § 37 písm. f/, písm. h/ Tr. por., ďalej aby zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a tomuto prikázal vec v potrebnom rozsahu znovu prerokovať a rozhodnúť.

Dovolateľ vyslovil názor, že trest mal byť obvinenému uložený podľa trestnej sadzby stanovenej v § 234 ods. 2 Trestného zákona (upravenej podľa zásad vyjadrených v § 35 ods. 1 tohto Trestného zákona) v minimálnej výmere desať rokov odňatia slobody.

Obvinený navrhol dovolanie prokurátora ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) primárne konštatoval, že dovolanie je prípustné (§ 368 ods. 1 Tr. por.), že bolo podané oprávnenou osobou (§ 369 ods. 2 písm. a/ Tr. por.) predpísaným postupom a v stanovenej lehote (§ 370 ods. 1, ods. 2 Tr. por.), že boli splnené aj jeho ďalšie podmienky (§ 372, § 374 Tr. por.) a že existuje jeho dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h/ Tr. por.; na verejnom zasadnutí potom preskúmal zákonnosť a odôvodnenosť výrokov napadnutého rozsudku, ako aj konanie tomuto predchádzajúce, pričom dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Je potrebné konštatovať, že vzhľadom na časový odstup medzi jednotlivými posudzovanými skutkami obvineného E. M. je legálne ich posúdenie ako dvoch samostatných trestných činov. Právny problém vznikol z toho, že medzi jednotlivými deliktami obvineného nadobudol účinnosť novší trestný kódex (Tr. zák.), ktorý jednoznačne nerieši všetky do úvahy prichádzajúce právne pomery a tieto je potrebné vyjasniť porovnaním obidvoch zákonných noriem najmä z hľadiska aplikácie zákona pre obvineného priaznivejšieho, ako to vyžaduje ustanovenie § 16 ods. 1 Trestného zákona a § 2 ods. 1 Tr. zák.

Skutok ad 1/ vykazuje znaky lúpeže spáchanej obvineným E. M. so zbraňou a bol správne právne kvalifikovaný ako trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Trestného zákona účinného v dobe spáchania deliktu, lebo vzhľadom

na ustanovenie § 16 ods. 1 Trestného zákona posúdenie podľa novšieho zákona by nebolo pre páchatel'a priaznivejšie. Skutkové znaky podstaty tohto deliktu sú v oboch zákonných normách vlastne totožné, a preto do úvahy prichádza záver vyvoditeľný zo sankcie, teda z trestu, ktorý sa páchatel'ovi ukladá. Pri posudzovaní skutku ad 1/ ako trestného činu lúpeže podľa § 234 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Trestného zákona je sankciou trest odňatia slobody na päť rokov až dvanásť rokov, pri použití (novšieho) Tr. zák. je však sankciou trest odňatia slobody na sedem rokov až dvanásť rokov (§ 188 ods. 1, ods. 2 písm. c/ Tr. zák., na základe § 138 písm. a/ Tr. zák.).

Skutok ad 2/ bol správne právne kvalifikovaný ako obvineného zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Tr. zák., teda podľa zákonnej normy účinnej v dobe jeho spáchania, lebo iné právne posúdenie neprichádza do úvahy.

Páchatel'ovi oboch deliktov sa za ne ukladá jeden úhrnný trest odňatia slobody a je potrebné rezultovať, či sa aplikuje ustanovenie § 35 ods. 2 Trestného zákona alebo § 41 ods. 2 Tr. zák. Princípy ukladania úhrnného trestu za najmenej dva úmyselné delikty spáchané každý samostatným konaním stanovené oboimi zákonmi sú vo svojom základe podobné, ale ustanovenie § 35 ods. 2 Trestného zákona je pre páchatel'a predsa len priaznivejšie.

V zmysle oboch zákonných úprav (§ 35 ods. 1 Trestného zákona, resp. § 41 ods. 1 Tr. zák.) úhrnný trest vo všeobecnosti sa ukladá za najmenej dva delikty spáchané obvineným; k jeho sprísneniu prichádza pri sankcionovaní páchatel'a minimálne dvoch úmyselných deliktov, ktorých znaky skutkových podstát boli naplnené samostatnými skutkami. Podľa § 35 ods. 2 (predchádzajúceho) Trestného zákona žiadny z úmyselných trestných činov, za ktorý má byť uložený úhrnný trest, nie je špecifikovaný; môže ním byť teda každý úmyselný delikt. Podľa § 41 ods. 2 (novšieho) Tr. zák. jeden z týchto úmyselných trestných však musí byť zločinom, teda trestným činom s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou päť rokov odňatia slobody (§ 11 ods. 1 Tr. zák.); z tohto pohľadu je aplikácia ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák. pre páchatel'a nepriaznivejšia v porovnaní s úpravou vyjadrenou v ustanovení § 35 ods. 2 Trestného zákona.

Úhrnný trest totiž predstavuje pre páchatel'a najmenej dvoch trestných činov určitý legálny bonus, lebo za viaceré delikty (ak sú splnené aj ďalšie podmienky) je sankcionovaný len jedným trestom (z hľadiska jeho druhu), aj keď v rámci trestnej sadzby stanovenej za trestný čin najprísnejšie z nich trestný. Ak teda príde k ukladaniu úhrnného trestu za úmyselný trestný čin právne kvalifikovaný podľa (predchádzajúceho) Trestného zákona a za úmyselný delikt posúdený podľa (novšieho) Tr. zák., pre páchatel'a je priaznivejšie použitie § 35 ods. 2 Trestného zákona, lebo režim úhrnného trestu sa vzťahuje na viac deliktov v porovnaní s novšou právnou úpravou.

V rozhodovanej veci krajský súd dospel k opačnému právnemu názoru, ale svoje stanovisko nepodložil argumentmi a právnou úvahou v smere už naznačenom.

Krajský súd však na druhej strane, aj keď aplikoval pri rozhodovaní o úhrnnom treste zákonné ustanovenie pre obvineného nepriaznivejšie, paradoxne tohto nelegálne zvýhodnil v otázke výšky trestu samotného. Tento súd totiž nevzal do úvahy, že podľa zásad vyjadrených v ustanovení § 41 ods. 1 Tr. zák. (zhodne aj v ustanovení § 35 ods. 1 Trestného zákona) úhrnný trest sa ukladá za viac deliktov podľa toho zákonného ustanovenia, ktoré sa vzťahuje na trestný čin najprísnejšie z nich trestný; krajský súd toto ustanovenie (novšieho) Tr. zák. vôbec neaplikoval, resp. ani totožné ustanovenie (predchádzajúceho) Trestného zákona.

Táto základná sankcia sa potom pri trestaní za viaceré úmyselné delikty spáchané viacerými skutkami modifikuje podľa princípov tiež zhodne vyjadrených ako v ustanovení § 35 ods. 2 Trestného zákona, tak aj v ustanovení § 41 ods. 2 Tr. zák.

Krajský súd v posudzovanej veci pri rozhodovaní o úhrnnom treste za základnú sankciu považoval trest určený pri jednom z trestných činov spáchaných obvineným, teda pri zločine lúpeže podľa § 188 ods. 1 Tr. zák. (trest odňatia slobody na tri roky až osem rokov), hoci prísnejší je trest za ďalší trestný čin lúpeže spáchaný obvineným, ktorý je určený v ustanovení § 234 ods. 2 Trestného zákona (trest odňatia slobody na päť rokov až dvanásť rokov). Krajský súd potom základ tejto

miernejšej sankcie modifikoval jej sprísnením podľa zásad vyjadrených v ustanovení § 41 ods. 2 Tr. zák.; legálne však podľa týchto zásad (používajúc ale ustanovenie § 35 ods. 2 Trestného zákona) mal postupovať modifikovaním sankcie stanovenej v § 234 ods. 2 Trestného zákona.

Najvyšší súd na margo výroku napadnutého rozsudku poznamenáva, že pri aplikácii (predchádzajúceho) trestnoprávneho kódexu už neprichádzalo do úvahy rozhodovanie aj s prihliadnutím na príťažujúce okolnosti a o ich vplyve na trestnú sadzbu (v posudzovanej veci ustanovenia § 37 ods. 1 písm. f/, písm. h/, § 38 ods. 4 Tr. zák.), lebo Trestný zákon podobný právny inštitút neupravoval. Aj pri rozhodovaní podľa teraz účinného trestného kódexu však aplikácia týchto ustanovení (pri ukladaní úhrnného trestu podľa § 41 ods. 2 Tr. zák.) je nadbytočná, lebo dôsledkom prevahy príťažujúcich okolností je zvýšenie hornej hranice (základnej) trestnej sadzby o jednu tretinu, čo sa však dosiahne už pri stanovení trestu úhrnného za viac úmyselných deliktov podľa spomenutého zákonného ustanovenia.

Generálny prokurátor v dovolaní vyslovil názor, že sankcia, ktorou bolo potrebné postihnúť obvineného E. M., je určená v základe ustanovením § 234 ods. 2 Trestného zákona a po jej modifikovaní podľa zásad uvedených v § 35 ods. 2 Trestného zákona mala predstavovať trest odňatia slobody na desať rokov až pätnásť rokov (resp. až šesťnásť rokov, čomu však bráni druhá veta ustanovenia § 35 ods. 2 Trestného zákona).

Najvyšší súd k tejto otázke poznamenáva, že podľa § 38 ods. 8 (novšieho) Tr. zák. základom na zvýšenie alebo zníženie trestnej sadzby je rozdiel medzi hornou a dolnou hranicou zákonom ustanovenej trestnej sadzby.

Ide o novú koncepciu a kodifikáciu právneho inštitútu všeobecného charakteru, čo vyplýva jednak z formulácie tejto úpravy ako v základe samostatného pravidla a jednak z jej legislatívneho včlenenia do relatívne samostatnej časti zákona (text za bodkočiarkou); jeho viazanie len na ustanovenie § 38 ods. 5 až 6 Tr. zák. nemá dostatočnú oporu v legislatívnom vyjadrení.

Predchádzajúci Trestný zákon takú úpravu neobsahoval a súdna prax zvyčajne postupovala nie celkom logicky, lebo príslušné zvýšenie trestnej sadzby sa odvíjalo len od hornej hranice zákonom stanoveného príslušného trestu, pričom sa vôbec nebral ohľad na taktiež zákonom stanovenú dolnú hranicu príslušnej sankcie. Najvyšší súd sa preto kloní k výsledku o podstatne väčšej logike úpravy predmetného právneho inštitútu teraz účinným trestným kódexom, ktorá sa javí ako spravodlivé riešenie situácie.

Vzhľadom na absenciu príslušnej právnej úpravy v predchádzajúcom Trestnom zákone v tomto smere, spomínanú nelogickosť a tým aj určitú relatívnu nevyváženosť pôvodnej praxe by bolo v rozpore so zámerom a duchom teraz účinného zákona neaplikovať predmetný právny inštitút v otázke zvyšovania či znižovania trestnej sadzby (ako rozdiel medzi hornou a dolnou hranicou zákonom ustanovenej trestnej sadzby) aj v prípadoch posudzovania vecí ešte podľa predchádzajúceho Trestného zákona. Ide o výklad v podstate v zmysle zásady *in dubio pro reo*, teda riešenie pre páchatel'a deliktu priaznivejšie; typické vyjadrenie tohto princípu predstavujú ustanovenia § 16 ods. 1 Trestného zákona a § 2 ods. 1 Tr. zák.

Túto sentenciu nie je možné brať izolovane ako miešanie dvoch právnych inštitútov rozdielne upravených v právnych normách účinných postupne po sebe, a to najmä z dôvodu absencie jasnej úpravy danej otázky v (predchádzajúcom) Trestnom zákone. Legálne bonusy v prospech páchatel'a deliktu boli a sú vyjadrené prakticky vo všetkých novších trestných kódexoch účinných na území Slovenska.

Ako na paralelu je možné poukázať na postup prijatý judikatúrou v otázke posudzovania výšky škody; táto sa odvodzovala z aktuálnej minimálnej mzdy určovanej a tiež menenej všeobecne záväzným právnym predpisom v rôznych časových intervaloch v závislosti od hospodárskeho stavu v štáte, pričom pojem škoda predstavoval kvalifikačný moment najmä pri deliktach ekonomického charakteru. Rozsudkami sa pojem škoda a najmä jej výška posudzovala z hľadiska minimálnej mzdy platnej v dobe rozhodovania súdov, bez ohľadu na naplnenie tohto pojmu podľa kritérií v dobe spáchania deliktu (minimálna mzda určená na dobu

rozhodovania súdov mala fakticky prednosť pred takou mzdou platnou v dobe spáchania deliktu).

Tento plne akceptovaný modus bol vyvolaný judikatúrou, a preto podobný postup je prijateľný aj v otázke zvyšovania či znižovania trestnej sadzby v prípadoch predpokladaných ešte (predchádzajúcim) Trestným zákonom, ak sa o tejto otázke rozhoduje v súčasnosti, za účinnosti novšieho trestného kódexu, ktorý v ustanovení § 38 ods. 8 (Tr. zák.) jasne formuloval riešenie predmetnej otázky.

Krajský súd v rozhodovanej veci teda vzhľadom na už uvedené okolnosti mal vychádzať zo záveru, že obvinený E. M. bude potrestaný zo základu stanoveného v § 234 ods. 2 Trestného zákona (trest odňatia slobody na päť rokov, teda šesťdesiat mesiacov, až dvanásť rokov, teda stoštyridsaťštyri mesiacov), zvýšeného o jednu tretinu, trestom uloženým v hornej polovici takto upravenej trestnej sadzby (§ 35 ods. 2 Trestného zákona). Jedna tretina z rozdielu medzi hornou a dolnou hranicou zákonom ustanovenej trestnej sadzby v rozhodovanej veci predstavuje trest odňatia slobody na dvadsaťosem mesiacov. Medze upravenej trestnej sadzby sú potom trest odňatia slobody od šesťdesiat mesiacov, teda päť rokov, do stosedemdesiatdva mesiacov, teda štrnásť rokov a štyri mesiace; polovicou tejto sadzby je trest odňatia slobody na stošestnásť mesiacov, teda na deväť rokov a osem mesiacov, čo predstavuje vlastne dolnú hranicu upravenej trestnej sadzby, podľa ktorej mal byť obvinenému E. M. uložený trest odňatia slobody.

Z uvedeného teda vyplýva, že krajský súd uložil obvinenému trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby, v dôsledku čoho Najvyšší súd akceptoval dôvod podaného dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. h/ Tr. por. Dovolací súd potom podľa § 386 ods. 1 Tr. por. vyslovil porušenie zákona napadnutým rozsudkom krajského súdu v ustanovení § 41 ods. 2 Tr. zák. pre jeho nesprávnu aplikáciu, odtrhnutú od ustanovenia § 41 ods. 1 Tr. zák., ktoré nebolo vôbec vzaté do úvahy. Najvyšší súd podľa § 386 ods. 2 Tr. por. preto napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave zrušil, ako aj do úvahy prichádzajúce nadväzujúce rozhodnutia, a podľa § 388 ods. 1 Tr. por. tomuto súdu druhej inštancie prikázal vec v potrebnom rozsahu prerokovať a rozhodnúť.

Na obvinenom E. M. sa v súčasnosti vykonáva trest odňatia slobody uložený mu pôvodným rozsudkom krajského súdu. Dovolací súd tento napadnutý rozsudok (incl. jeho výrok o treste) zrušil, na obvinenom sa preto prestal vykonávať uložený trest odňatia slobody, lebo zanikol existovať jeho právny titul; v zmysle § 380 ods. 2 Tr. por. bolo potom potrebné rozhodnúť o ďalšom trvaní obmedzenia osobnej slobody obvineného. Najvyšší súd dospel k záveru, že u tohto aj v súčasnosti existujú dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. Opakovanie trestných činov, z ktorých bol obvinený uznaný za vinného, ako aj v zásade rovnaký spôsob ich spáchania (modus operandi) predstavujú konkrétne fakty zároveň vyjadrujúce dôvodnú obavu, že obvinený bude pokračovať v trestnej činnosti, a preto Najvyšší súd rozhodol o väzbe obvineného E. M. od 16. apríla 2008.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný

V Bratislave 16. apríla 2008

JUDr. Milan L i p o v s k ý , v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: